

Valoarea și originalitatea acestei lucrări de referință rezidă în rigoarea și claritatea conținuturilor pe care le propune și în eficacitatea în privința accesului la informație.

■ Conținuturile:

- ➔ 100 de fișe ordonate alfabetic și vizând aspecte gramaticale; fiecare începe cu o definiție simplă și clară și tratează conținutul respectiv de la general la particular.
- ➔ Aproximativ 700 de articole numerotate împart aceste fișe în informații clare și coerente care facilitează consultarea și eficientizează timpul cititorului.
- ➔ 15 fișe sintetice ce vizează, fiecare, o problemă gramaticală majoră (complementele, determinanții...).
- ➔ 5 tabele permițând identificarea, dintr-o singură privire, a categoriilor gramaticale (funcții sintactice, acorduri, categorii...).

■ Accesul la informație

- ➔ Un index de 800 de termeni gramaticali permite informarea punctuală asupra unei anumite prepoziții, conjuncții, pronume: fiecare cuvânt din index trimite la articolul numerotat care îl abordează.
- ➔ Un index al noțiunilor gramaticale repertoriază toate denumirile, de la cele tradiționale, la cele actuale.

Astfel, oricare i-ar fi cunoștințele, oricare ar fi problema cu care se confruntă, cititorul poate să găsească un răspund imediat, clar și complet.

Pentru a cunoaște regulile de gramatică și pentru a ști când și de ce să le folosim

1. Clarificarea unei noțiuni gramaticale

Ce este un determinat?

- Consultați **INDEXUL NOȚIUNILOR GRAMATICALE** la **Determinant**.

INDEXUL NOȚIUNILOR GRAMATICALE

DETERMINANT
 → §286-§290
 absența determinantului (vezi articol, absență definiție, 286)
 diferitele categorii:
 – adjectiv demonstrativ (vezi demonstrativ)
 – adjectiv exclamativ (vezi exclamativ)
 – adjectiv nehotărât (vezi nehotărât)
 – adjectiv interogativ (vezi interogativ)
 – adjectiv numeral cardinal (vezi numeral)
 – adjectiv numeral ordinal (vezi numeral)
 – adjectiv posesiv (vezi posesiv)
 – adjectiv relativ (vezi relativ)
 – articol hotărât (vezi hotărât)
 – articol nehotărât (vezi nehotărât)

Intrearea **Determinant** trimite la **FIȘA SINTEȚICĂ** dedicată determinanților și indexată prin **NUMERE DE ARTICOLE** (§286-290).

Trimite și la diferitele categorii de determinanți.
 Ex. **articol hotărât**

DETERMINANȚI

286 ■ Originea sub-determinantului „subdeterminant” (în ansamblul de cuvinte care au rolul de a introduce subdeterminatul în discurs).

Articol

■ **articolul hotărât** (cf. ID)
 ■ **articolul nehotărât** (cf. ID)
 ■ **articolul demonstrativ** (cf. ID)
 ■ **articolul interogativ** (cf. ID)
 ■ **articolul numeral cardinal** (cf. ID)
 ■ **articolul numeral ordinal** (cf. ID)
 ■ **articolul posesiv** (cf. ID)
 ■ **articolul relativ** (cf. ID)

287 **Există diferite categorii de determinanți.**

Apartin clasei determinanților:

- **articolul** (vezi ID)
- **adjectivul** (vezi ID)
- **numeralul** (vezi ID)
- **pronumele** (vezi ID)
- **particula** (vezi ID)
- **prepoziția** (vezi ID)
- **adverbul** (vezi ID)
- **adjectivul demonstrativ** (vezi ID)
- **adjectivul interogativ** (vezi ID)
- **adjectivul numeral cardinal** (vezi ID)
- **adjectivul numeral ordinal** (vezi ID)
- **adjectivul posesiv** (vezi ID)
- **adjectivul relativ** (vezi ID)
- **articolul hotărât** (vezi ID)
- **articolul nehotărât** (vezi ID)
- **articolul demonstrativ** (vezi ID)
- **articolul interogativ** (vezi ID)
- **articolul numeral cardinal** (vezi ID)
- **articolul numeral ordinal** (vezi ID)
- **articolul posesiv** (vezi ID)
- **articolul relativ** (vezi ID)

288 **Determinantul este un constituent obligatoriu al C.N.**

■ Determinantul actualizat subdeterminat, E formaș, împreună cu și, dacă e S, grup subdeterminat.
 ■ D = N + GN (determinant + substantiv = grup nominal subdeterminat).

ARTICOLUL HOTĂRĂȚ

176 **Articolul hotărât se folosește în fața unui substantiv care se poate număra și în fața unui nume de determinat, informându-ne asupra numărului și a identității fierei sau obiectului desemnat de subdeterminatul determinat. (Ei aparțin clasei determinanților (§ 286-290) subdeterminatul și fierea aparțin grupului nominal enclitic: subiect, complement, etc.)**

177 **Care sunt formele articolului hotărât?**

Articolul hotărât prezintă trei serii de forme:

- forme simple
- forme compuse

MASCULIN	SINGULAR	PLURAL
un	un	doi
FEMININ	o	trei

178 **Cum se acordă articolul hotărât?**

Se acordă în gen și număr cu substantivul pe care îl determină.

SINGULAR	MASCULIN	FEMININ
un (la băieți)	un	o
doi (pe băieți)	doi	trei

179 **Prin ce se caracterizează articolul hotărât de articolul nehotărât?**

■ Se caracterizează prin faptul că este un constituent obligatoriu al C.N.

- Consultați direct recapitulativ ce conține categoriile de cuvinte (p. 289).

2. Aplicarea unei reguli gramaticale

Ce mod se folosește în subordonata relativă?

Consultați **INDEXUL NOȚIUNILOR GRAMATICALE** la:

- ▶ **MOD**
 - în subordonata interogativă indirectă, 599
 - subordonata relativă, 616
- ▶ **PROPOZIȚIE**
 - Subordonată (a se vedea **subordonată**)
 - Relativă (a se vedea **relativă**)
- ▶ **RELATIVĂ**
 - Mod verbal, 616
 - Funcții, 617
- ▶ **SUBORDONATĂ**
 - participială (a se vedea **participială**)
 - relativă (a se vedea **relativă**)

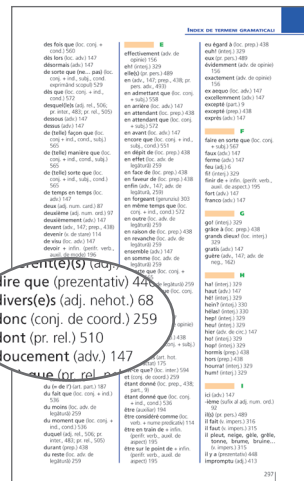
Fiecare dintre aceste intrări răspunde la problema utilizării modului în acest tip de propoziție și dă cheia răspunsului, adică un număr de articol (§ 616)

3. Determinarea categoriei gramaticale a unui cuvânt

Ce este cuvântul „donc”?

Consultați **INDEXUL CUVINTELOR GRAMATICALE** la **donc**.

Această intrare dă natura gramaticală a cuvântului (este o conjuncție de coordonare) și trimite la un număr corespunzând articolului care prezintă acest cuvânt (§259)

«*Les petits ruisseaux font les grandes rivières.*»

1

Fie că este **atribut**, **nume predicativ** sau **element predicativ suplimentar**, **adjectivul** (⇒ §42-48) **calificativ (propriu-zis)** se acordă în gen și număr cu **substantivul** sau **pronumele** pe care îl determină:

Elle porte une robe élégante et un joli chapeau. (épithète)

Ea poartă o **rochie elegantă** și o **pălărie frumoasă**. (atribut)

Elle est jolie. (attribut)

Ea este **frumoasă**. (nume predicativ)

La jeune femme pénétra dans le salon, élégante et radieuse. (apposé)

Tânăra intră în salon, **elegantă** și **radioasă**. (element predicativ suplimentar)

Cum se acordă adjectivul cu funcție sintactică de atribut?

2

• Adjectivul atribut se acordă în gen și număr cu substantivul pe care îl determină:

Elle porte une robe élégante et un joli chapeau.

Ea poartă o **rochie elegantă** și o **pălărie drăguță**. (atribut)

• Când același adjectiv atribut determină mai multe substantive, acordul se face la plural:

Elle porte un sac et un chapeau blancs.

Ea are o **poșetă** și o **pălărie albe**. (atribut)

Atenție!

Când același adjectiv atribut determină două substantive de gen diferit, acordul se face la masculin plural.

Elle porte une robe et un chapeau blancs.

Ea poartă o **rochie** și o **pălărie albe**. (atribut)

• Când mai multe adjective atribut determină același substantiv la plural, ele pot rămâne la singular:

Les littératures anglaise et allemande.

Literaturile **engleză** și **germană**.

Cum se acordă adjectivul cu funcție sintactică de nume predicativ sau element predicativ suplimentar?

3

■ Când este nume predicativ (exemplul 1) sau element predicativ suplimentar (exemplul 2), adjectivul se acordă în gen și număr cu subiectul sau cu complementul direct:

Ces enfants sont très gentils. (1) *Je trouve ces enfants très gentils.* (2)

Acești **copii** sunt foarte **drăguți**. (1) Găsesc acești **copii** foarte **drăguți**. (2)

■ Când același adjectiv determină un subiect multiplu (exemplul 1) sau mai multe elemente predicative multiple (exemplul 2), acordul se face la plural:

La mère et la fille sont très gentilles. (1) *Je trouve la mère et la fille très gentilles.* (2)

Mama și **fiica** sunt foarte **drăguțe**. (1) Le găsesc pe **mamă** și pe **fiică** foarte **drăguțe**. (2)

Atenție!

Când același adjectiv determină un subiect multiplu, alcătuit din substantive de genuri diferite (exemplul 1), sau un element predicativ multiplu format din substantive de genuri diferite (exemplul 2), acordul se face la masculin plural:

La mère et le fils sont très gentils. (1) *Je trouve la mère et le fils très gentils.* (2)

Mama și **fiul** sunt foarte **drăguți**. (1) Îi găsesc pe **mamă** și pe **fiu** foarte **drăguți**. (2)

■ Când determină pronumele personal **on**, adjectivul se acordă:

- La masculin singular, când se referă la una sau mai multe persoane:

*On est **adulte** ou on ne l'est pas.*

Ești adult sau nu ești.

- La masculin sau la feminin plural, după caz, când este echivalent cu **nous**. Verbul rămâne la singular:

*On est bien **seules** depuis votre départ.*

Suntem foarte singure de la plecarea voastră. (este vorba despre niște femei)

*On est **pareils** tous les deux.*

Suntem asemănători. (cei care vorbesc sunt doi bărbați sau un bărbat și o femeie)

- Când determină pronumele **ce**, acordul se face la masculin singular:

*C'est très **bon**.* Este foarte bun.

- Când determină pronumele **vous**, plural de politețe, adjectivul rămâne la singular:

*Vous seriez **gentil**, monsieur, de me répondre.*

Ați fi **amabil**, domnule, să-mi răspundeți.

4

Cum se acordă adjectivul cu funcție de nume predicativ construit cu avoir l'air?

- Când este construit cu **avoir l'air**, adjectivul se acordă fie cu subiectul, fie cu substantivul *air*.

*Elle a l'air **gentille**. Elle a l'air **gentil**.*

Ea pare **drăguță**.

~ Dar...

- Acordul se face obligatoriu cu subiectul:

– când subiectul este exprimat printr-un substantiv care denumește un lucru:

*Ces **tartes** ont l'air **bonnes**.*

Aceste **tarte** par **bune**.

– când sensul îl impune:

*Cette **femme** a l'air **coquette**.*

Această **femeie** pare **cochetă**.

- Acordul se face obligatoriu cu substantivul *air* când adjectivul este construit cu un complement:

*Elles ont l'air **crainitif de quelqu'un** qui a mal agi.*

Ele au aerul **temător al cuiva** care a acționat greșit.

5

Cum se acordă adjectivul cu rol de apozitie?

- Adjectivul cu funcția sintactică de apozitie se acordă în gen și număr cu substantivul sau pronumele pe care le determină, de cele mai multe ori subiecte:

*Il s'avança, **souriant** et **détendu**; et lui serra la main.*

El înaintă, **zâmbitor** și **relaxat**; și îi strânse mâna.

- Când același adjectiv determină mai multe substantive, acordul se face la plural:

*La mère et la fille s'avancèrent vers lui, **souriantes** et **détendues**.*

Mama și fiica înaintară spre el, **zâmbitoare** și **relaxate**.

Atenție!

Când același adjectiv determină două substantive de genuri diferite, acordul se face la masculin plural.

*La mère et le fils s'avancèrent vers lui, **souriants** et **détendus**.*

Mama și fiul înaintară spre el, **zâmbitori** și **relaxați**.

În ce cazuri nu se acordă adjectivul propriu-zis?

Anumite adjective rămân invariabile. Este vorba despre:

- **Adjective denumind culori, derivate de la substantiv** (*marron* / cafeniu, *orange* / portocaliu, *aubergine* / de culoarea vinetei, *cerise* / de culoarea cireșii):

*Elle a acheté des **chaussures orange**.*

Ea a cumpărat **pantofi portocalii**.

~ **Dar...**

mauve / mov, *rose* / roz, *pourpre* / purpuriu, *fauve* / arămiu, *incarnat* / roșu sta-cojiu și *écarlate* / roșu aprins, deși derivate din substantiv, se acordă în număr:

*Elle a de belles **joues roses**.*

Ea are **obraji frumoși și roz**.

- **Adjective denumind culori, determinate de un alt adjectiv sau de un substantiv:**

*Le salon regorgeait de **drapés jaune pâle** et de **tapis bleu roi**.*

Salonul deborda de **draperii galben pal** și de **covoare bleu royal**.

- **plein și sauf, când au valoare morfologică de prepoziții:**

*Ils étaient tous là, **sauf les enfants**. Il avait des larmes **plein les yeux**.*

Erau toți acolo, **cu excepția** copiilor. El avea ochii **plini** de lacrimi.

~ **Dar...**

Când **plein și sauf** stau după substantivul pe care-l determină, ele sunt adjective și se acordă:

*Les enfants sont **saufs**. Il avait les yeux **pleins** de larmes.*

Copiii sunt **nevătămați**. El avea **ochii plini** de lacrimi.

- **Adjective ca bas / jos, bon / bun, cher / scump, clair / clar, court / scurt, droit / drept, dur / dur, ferme / ferm, fort / puternic, franc / cinstit, haut / înalt, juste / drept, net / net, când au valoare morfologică de adverb:**

*Elles parlent **haut**. Ils chantent **juste**. Ces pommes coûtent **cher**.*

Ele vorbesc **tare**. Ei cântă **bine**. Aceste mere costă **scump**.

~ **Dar...**

*Elles sont **hautes**. Ils sont **justes**. Elles sont **chères**.*

Ele sunt **înalte**. Ei sunt **corecți**. Ele sunt **scumpe**.

- **Adjectivele demi / jumătate, semi / jumătate și nu / gol, dezbrăcat, desculț, când precedă un substantiv sau un adjectiv de care sunt legate prin cratimă:**

*Il a mangé une **demi-baguette**.* El a mâncat o **jumătate de baghetă**.

*Ils habitent une région **semi-désertique**.* Ei locuiesc într-o regiune **semideșertică**.

*Les volets sont **mi-clos**.* Obloanele sunt **pe jumătate închise**.

*Il est sorti **nu-pieds** et **nu-tête**.* El a plecat **desculț** și cu **capul gol**.

~ **Dar...**

- Când **nu** este așezat după substantiv, se acordă cu acesta în gen și număr:

*Il était **pieds nus**.* El era cu picioarele goale.

- Când **demi** este așezat după substantiv, se acordă doar în gen:

*Il a mangé deux **baguettes** et **demie**.* El a mâncat două baghete și jumătate.

- **Adjectivul feu, cu sensul „defunct, răposat”, când este așezat înaintea grupului alcătuit din substantiv și determinantul său (articol + substantiv, adjectiv pos. + substantiv):** *feu ma grand-tante* / defuncta mea mătușă.

~ **Dar...**

Când **feu** este intercalat între substantiv și un alt determinant, se acordă în gen și număr: *ma **feue** grand-tante* / **răposata** mea mătușă.

- Adjectivul *possible* / posibil, când întărește adverbele *le moins* / cel mai puțin, *le plus* / cel mai mult:

Cueille les pommes les plus grosses possible.

Culege merele **cele mai mari posibil**.

- Adjectivul *fort* în expresia *se faire fort de* / a se angaja să / a promite:

Ils se font fort de réussir.

S-au angajat să reușească.

7

PLUS

Substantivul *gens*/oameni este masculin plural.

Totuși:

- Când adjectivul precedă substantivul *gens* și când forma lui de feminin diferează de cea de masculin, acordul se face la **feminin plural**:

Ce sont de vieilles gens.

Sunt oameni **bătrâni**.

- Când adjectivul este așezat **după** substantivul *gens*, acordul se face la **masculin plural**:

Les vieilles gens sont souvent seuls.

Oamenii bătrâni sunt adesea **singuri**.

- Adjectivul se acordă la **masculin plural** când substantivul *gens* se referă la o categorie:

De nombreux gens de lettres l'ont lu.

Numeroși oameni de litere l-au citit.

- Adjectivele care au aceeași formă la masculin și la feminin se pun la **masculin plural**, chiar dacă sunt așezate **înaintea** substantivului *gens*:

Quels braves gens!

Ce oameni **curajoși**!

Această regulă este indispensabilă și când aceste adjective sunt precedate de un determinant variabil în gen:

Quels braves gens!

Ce oameni curajoși!

Pentru acordul adjectivelor compuse

⇒ §412.

A

ACORDUL PARTICIPIULUI TRECUT

«*Péché avoué est à demi pardonné.*»

8

- **Regulile de acord ale participiului trecut** (⇒ §386-391) variază în funcție de modul în care este folosit:

- **singur:**

Elle a un visage fatigué.

Ea are o figură oboșită.

- **cu auxiliarul être:**

Ils sont partis. Ei au plecat.

- **cu auxiliarul avoir:**

Nous avons mangé des fraises.

Noi am mâncat căpșune.

Les fraises que nous avons mangées étaient délicieuses.

Căpșunele pe care le-am mâncat erau delicioase.

- **prin raportare la verbele reflexive:**

Elle s'est coupée. Ils se sont souri. Elle s'est coupé une tartine.

Ea s-a tăiat. Ei și-au zâmbit. Ea și-a tăiat o felie de tartă.

■ **Din punct de vedere etimologic, cuvântul „adjectiv” înseamnă „care se adaugă” (= care însoțește). Adjectivul însoțește substantivul fie:**

• **Pentru a-l determina.** În acest caz, el este **determinant** și aparține clasei **adjectivelor provenite din alte părți de vorbire**, care include adjectivele posesive (⇒ §98-103), demonstrative (⇒ §49-53), numerale (⇒ §86-97), nehotărâte (⇒ §61-78), interogative (⇒ §79-85), exclamative (⇒ §54-60) și relative (⇒ §506). Adjectivul provenit din alte părți de vorbire este un **element constituent obligatoriu al grupului nominal**:

mon livre; ce livre; deux livres; chaque livre.
cartea mea; această carte; două cărți; fiecare carte.

quel livre?; quel livre!; lequel livre.
care carte?; ce cartel!; care carte.

• **Pentru a-i atribui o însușire.** În acest caz, el este **adjectiv propriu-zis (calificativ)**. Adjectivul propriu-zis este un **element constituent facultativ al grupului nominal**:

un livre → un petit livre → un petit livre passionnant.
o carte → o carte mică → o carte mică pasionantă.

Adjectivul propriu-zis se comportă diferit de adjectivul provenit din alte părți de vorbire

Gramatica denumește adjectiv două elemente care funcționează complet diferit în frază:

• **Adjectivul provenit din alte părți de vorbire** joacă același rol ca articolul (⇒ §286-290).

Să comparăm:

livre (1) *carte* (1)

Mon (le, un) livre est passionnant (2)

Cartea mea (cartea, o carte) este pasionantă. (2)

În exemplul 1, substantivul *livre* aparține limbii, și nu discursului, și trimite la ideea generală de carte în afara oricărui context, a oricărei realități. Sub această formă găsim cuvântul *livre* în dicționar.

În schimb, în exemplul 2, substantivul *livre* este precedat de determinantul *mon (le, un)*, ceea ce marchează faptul că ne situăm în discurs: mă adresez cuiva, îi vorbesc despre o anumită carte. Se spune că determinantul ne permite să **actualizăm substantivul** cu care el constituie grupul nominal (G.N.).

Adjectivul determinativ este deci un constituent obligatoriu al grupului nominal.

• În schimb, **adjectivul propriu-zis** (*petit, rouge, elegant... / mic, roșu, elegant*) nu poate în niciun caz să confere unui substantiv statutul de grup nominal. El doar descrie o ființă sau un lucru evidențiind una sau mai multe dintre caracteristicile sale. Folosirea lui, în cadrul grupului nominal, este facultativă.

Să comparăm:

L'homme s'approche. Il portait un chapeau et un costume de qualité.

Omul se apropie. El purta o pălărie și un costum de calitate.

Il était accompagné d'un chien. (1)

El era însoțit de un câine. (1)

Le petit homme s'approche. Il portait un chapeau mou et un costume gris de mauvaise qualité. Il était accompagné d'un gros chien noir. (2)

Micul bărbat se apropie. El purta o pălărie moale și un costum gri de proastă calitate. El era însoțit de un câine mare, negru. (2)